

Asia: OM 15/41/2016

Mietintö ”Tiedustelutoiminnan valvonta”

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne mietinnöstä ”Tiedustelutoiminnan valvonta”

Ruotsalainen eduskuntaryhmä pitää kannatettavana ajatusta tiedusteluvaltuutetun tehtävän perustamisesta. Valtuutetulla tulee olemaan keskeinen rooli sen varmistamisessa, että tiedustelutoiminnan perustelut ovat pitäviä ja kestävät aikanaan päivänvaloa.

Jotta tiedusteluvaltuutetusta tulisi riippumaton ja arvostettu toimija, on välttämätöntä, että valtuutetulla on käytössään resurssit, jotka ovat oikeassa suhteessa työmäärään. Kuten mietinnössäkkin todetaan, on resurssitarpeen arviointi tässä vaiheessa vaikeaa. Siksi tärkeintä on valmius muutoksiin, mikäli tarvetta sellaisille havaitaan.

Työryhmän mietinnön mukaan valtuutetulla tulee olemaan laaja tiedonsaantioikeus sekä oikeus saada eri tahoilta selvityksiä tiedustelutoiminnasta. Tämän lisäksi valtuutetulla tulee olla rajoittamaton pääsy sellaiseen tietoon, jonka hän katsoo olevan tärkeä lakiin perustuvien tehtävien hoitamisen kannalta. Valtuutetun pääsy tarvittavaan tietoon tulee varmistaa myös käytännössä. Suojelupoliisin tulee siis aktiivisesti edistää yhteistyötä tiedusteluvaltuutetun kanssa. Valtuutetulla tulee olla mahdollisuus seurata toimintaa niin reaaliaikaisesti kuin mahdollista.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä näkee kannatettavana, että yksilöille säädettäisiin oikeus pyytää valtuutettua tutkimaan mm. häneen kohdistuneen tiedustelutoiminnan laillisuus. Haasteena tässä on toki se, että yksilön tulee ensiksi saada tietoa häneen kohdistuneesta tiedustelusta. Näin ollen tiedusteluvaltuutetun tulee myös aktiivisesti kiinnittää huomiota siihen missä tapauksissa jo tapahtuneesta tiedustelutoiminnasta kerrotaan yksilöille.

Erittäin tärkeä on valtuutetun toimivalta keskeyttää tai lopettaa tiedustelumenetelmien käyttö, mikäli valtuutettu katsoo, että tiedustelutoiminnassa on toimittu lainvastaisesti. Tämä sama oikeus

tulee olla myös silloin, kun keskeytys muusta painavasta syystä on perusteltu. On myös kannatettavaa, että tämä toimivalta on ulotettu niihinkin tilanteisiin, joissa toiminta perustuu käräjäoikeuden luvalla.

Tiedusteluvaltuutetun toiminnan kannalta tärkein elementti on tiedonsaannin lisäksi se, että valtuutetun toiminta ja arviointi eivät ole poliittisesta ilmapiiristä riippuvainen. Valtioneuvosto nimittää valtuutetun enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Vaikka käytäntö määräaikaisesta nimittämisestä on yleinen valtionhallinnossa, on silti syytä korostaa tiedusteluvaltuutetun itsenäisyyttä ja riippumattomuutta.

Tiedusteluvaltuutetun tehtävänä on valvoa tiedustelutoiminnan lainmukaisuutta. Jotta valtuutettu pystyisi suorittamaan tehtävänsä, tulee lainsäädännön olla mahdollisimman tarkkarajaista ja selkeää. Erityisesti käsite ”kansallinen turvallisuus” on toistaiseksi liian tulkinnanvarainen. Emme saa päätyä tilanteeseen, jossa perustuslain tulkinta jättää tilaa politikoinnille. Määritelmä nimittäin on olennaisessa roolissa, kun yksityishenkilöisen perusoikeuksia rajoitetaan. Emme saa olla liian hyväuskoisia siinä, että Suomi ei koskaan voi olla maa, jossa hallituksen kritisoijien katsotaan uhkaavan kansallista turvallisuutta.

Seppä Hanna
Ruotsalainen eduskuntaryhmä